

AZ UTOLSÓ AKARAT

Rengeteg hűhó

ROBOZ GÁBOR

POLITIKAI THRILLER JOAN DIDION REGÉNYÉBŐL.

Beszédes tény, hogy forgatókönyvírói munkássága és páratlan renoméja ellenére szűk fél évszázad alatt idén készült el a második filmfeldolgozás Joan Didion írásaiból: a nyolcvanas éveit taposó, tősgyökeres kaliforniai szerzőt elsősorban mint újságírót és esszéistát tartja számon a köztudat, akinek szövegei szinte kivétel nélkül ellenálltak az adaptációs kényszernek. Az amerikai magaskultúra egyik szent tehenének tekintett alkotó még a hatvanas-hetvenes években robbant be mint a Wolfe, Herr és Capote nevével fémjelzett új zsurnalizmus kevés női képviselőjének egyike. A szépirodalmi megoldásokat és személyességet előtérbe helyező irányzat egyik klasszikusa a *Slouching Towards Bethlehem* (1968) című kötete, a kor kaliforniai társadalmának lenyomata, amelynek egyik kulcsfogalma az egyre inkább eluralkodó rendezetlenség. A hiperérzékeny neuraszténiásként is jellemzett Didion mai szemmel is izgalmas alkotó, aki egyfelől progresszív nézeteket vallott – a mainstream médiában ő írt elsőként arról, hogy „a Central Park-i kocogó” bűnügyé-

ben előítéletektől vezérelve börtönztek be öt fekete fiatalt –, kora feminizmusát ugyanakkor bírálta, saját életére pedig világeletemben alapanyagként tekintett: férje, majd lánya halálának például külön gyászmemoárt szentelt (*A mágikus gondolatok éve* a szerzővel mostohán bánó magyar kiadásba is bekerült).

Didion az El Salvador-i amerikai jelenléttől a Miami-ban letelepedett kubai menekülteken át számos politikai témát feltárt, az eddigi utolsó regényét jelentő *The Last Thing He Wanted* (1996) pedig a hírhedt Irán–Kontra ügyet dolgozza fel, amelynek során a Reagan-kormány titokban támogatta az embargóval sújtott Iránnak történő fegyvereladást, hogy a bevételből a nicaraguai felkelőcsoportokat, a kontrákat pénzeljék. A politikai thrillerként is címkézett regény persze egy ilyen előéletű szerzőtől aligha meglepő módon nem műfaji rugóra jár: inkább tartogat örömeiket irodalmároknak, mint zsánerrajongóknak. Főhőse az újságíró Elena McMahon, aki tudósítás helyett otthagya az éppen zajló amerikai elnökválasztást, és inkább zűrés életű, súlyosan beteg apjának szenteli a figyelmét, aki rábízta, hogy lebonyolítsa helyette egy fegyverkereskedelmi ügyletet Közép-Amerikában.

„Eluralkodik a rendezetlenség”
(Anne Hathaway)

Sokat elmond a regényről, hogy narrátora nem Elena, hanem egy rejtélyes, meg nem nevezett illető – mint később kiderül, a nő egyik újságíró kollégája –, aki néha előtérbe tolja magát, máskor hátrébb húzódik, de rendszeresen tesz reflexiókat a történetmesélésre és az igazság megismer-

hetőségére. Didion a regény legelejétől kezdve lemond a hagyományos jelezetelésről és jellemrajzról, inkább szilánkos szerkezettel dolgozik, amelyben a fő feszültséget nem is igazán a sztori, hanem az információadagolás mikéntje biztosítja. A néhol barokkos megfogalmazásokkal, máskor palahniukosan ütős tömondatokkal élő narrátor hiába vet be gyakran mondatszintű ismétléseket, sok mindent finoman szólva sem magyaráz túl, így Didion műve inkább nevezhető öntörvényű, erős sodrású *szövegnek*, mint igazi regénynek.

Ebből az alaplumból furcsamód az a Dee Rees forgatott filmet, aki korábban feketeidentitás-drámákkal (*Szabad, Mudbound*) futott be és jutott el Oscar-jelölésig, ráadásul ezúttal sikerült elkerülnie a második egészestését elnehezítő irodalmiasságot. *Az utolsó akarat* idei Netflix-filmjében ugyan időnként szó szerint idéz a könyvből (konkrét jeleneteket is bőven átvesz, bár a finálét teljesen átírja), a nyitást leszámítva azonban megváltik a narrátor figurájától, és a hagyományosan felépített jelenetekkel történő cselekménybonyolításra koncentrálnak. Felerősíti valamelyest a forrásműben is meglévő apa-lánya viszonyt, emellett a főhőst munkakapcsolatain keresztül még inkább azonosulásra alkalmassá teszi, és egyes erős vonásokkal megrajzolt mellékszereplőivel kimondottan feldobja a sztorit. A formáját tekintve teljesen konvencionális film érezhetően széles közönségnek készült, mégis kérdéses, a regény vagy a kontraügy legalább felszínes ismerete nélkül mennyire követhető a cselekménye, mindenesetre néhány hetvenes évekbeli paranoiathriller-élmény után aligha megy újdonságszámba. Rees nagy alázattal és szaktudással forgatott zsánerprodukciónak Didion szövegéből, csak az nem világos, milyen létjogosultsága van ma egy olyan filmnek, amely egy nehezen olvasható regényt alapul véve közepesen élvezetes szórakozást kínálva mutat be egy harmincöt éves politikai botrányt.

AZ UTOLSÓ AKARAT (The Last Thing He Wanted) – amerikai, 2020. Rendezte: **Dee Rees**. Írta: Joan Didion regényéből **Dee Rees** és **Marco Villalobos**. Kép: **Bobby Bukowski**. Zene: **Tamar-kali**. Szereplők: **Anne Hathaway** (Elena), **Willem Dafoe** (Dick), **Ben Affleck** (Morrison), **Rosie Perez** (Alma), **Edi Gathegi** (Jones). Gyártó: **Elevated Films / Little Red Hen**. Forgalmazó: **Netflix**. *Feliratos*. 115 perc.

